

על הטרנד העכשווי המכונה "הקמת ישוב אקולוגי חדש"



פעם, להיות אחד שאכפת לו מהסביבה גרר תגובות גנאי כמו "מחבק עצים" ולא מעט חוסר סבלנות מהשכנים, מול הניסיונות שלך להקים ערימת זבל מוזרה שתהפוך את הקורנפלקס שלהם לדשן איכותי. לעומת זאת, המצב כיום הוא שכמעט כל גן ילדים רוצה להתהדר בארגז קומפוסט (אחד לפחות, ורצוי מעוטר בקישוטים של חיות בר), מערכת שתאגור מי גשמים להשקיית הדשא ואל לשכוח גם, גינת ירקות אורגנית שמהווה עוד צעד בדרך הנכספת אל תעודת "מוסד ירוק", הכשרות האקולוגית, מטעם המשרד להגנת הסביבה. האופנה האקולוגית שוטפת אותנו בכל פינה ובניגוד להרבה אופנות אחרות, יש בה גם הרבה מן התועלת שבאה לידי ביטוי בעיקר בתכנון לטווח ארוך וצמצום הנזקים שלנו.

אבל כמו כל אופנה, יש גם את הצד השלילי שבה. הרי לגור בישוב רגיל, מוקף בעוד מאות או אלפי אנשים, נתפס אצל רובנו כ"לא אקולוגי". הרי אם הבית לא מוקף ביער טבעי או נוף מדברי עוצר נשימה, אין לנו את "החיבור הרומנטי לטבע". בנקודה הזאת נמצא הפתרון, בואו נקים ישוב אקולוגי! נעשה ישוב חדש, נקי מכל הזוהמה של הישובים הקיימים, בלב שטח פתוח ופסטוראלי עם אמצעים מגוונים למחזר לעצמו את הפסולת ובכך "נשמור עלינו ועל הטבע"...

מעטים הדברים הצבועים כמו הניסיונות להקים "ישוב אקולוגי".

אנחנו תמיד רגילים לראות את רוב המשאבים כדבר שנגמר עם הזמן בגלל צריכה מופרזת – המים נשאבים ומזדהמים, עצים נכרתים ללא הכרה, האוויר צובר ג'יפה ומשאיר לנו פחות מקומות לנשום בהם... אבל רגע, מה עם קרקע? קרקע יכולה להיגמר בכל מיני צורות – אפשר לשפוך עליה חומרים מסוכנים ולזהם אותה, אפשר לחצוב בה עד שתישאר כפצע דומם מכוער ואפשר גם פשוט לבנות, והקרקע תגמר מתישהו – כי גם פני כדור הארץ ובמיוחד פניה של ארצנו הקטנטונת, זה דבר מוגבל. אי אפשר למתוח אותה כדי לקבל עוד קצת שטח, עד שנתחיל להתיישב על כוכבים אחרים ביקום...

מעבר להשלכות הברורות לעין של בניית בית (איפה שקם הבית לא תגדל כלנית, לא עלינו), רב הנסתר על הגלוי. השפעה של פעילות אנושית לאורך היממה, כמו מערכות הגברה, תאורה, יצירת פסולת, תנועת רכבים בישוב ועוד - משבשים ללא היכר את חיי חיות הבר, בכך שפתאום לילות שלמים הופכים להיות מוארים כמעט כמו הבוקר והרעש המסיבי גם לא תורם לבריאותם הנפשית. משמע, השפעה של בית לא נגמרת בגדר, אלא ממשיכה הרבה יותר פנימה. יש חוקרים המעריכים כי ההשפעה נגרמת אפילו עד רדיוס של ארבעים קילומטרים פנימה – דהיינו, כדי שדורבן יוכל לגדל בשקט את הגורים שלו ולהביא להם מזון, רעש של משאיות צופרות זה לא בריא בשבילו. כשאתה בהיסטריה מהמפלצת שבחוף, כנראה תצא פחות להביא אוכל לצאצאים...

בנוסף, כל ישוב צריך כביש גישה, לא? נכניס למשוואה גם עשרות קילומטרים של כבישים שמחברים ישובים נידחים ("ואקולוגים") בלב שטחים פתוחים. מעבר לדריסות האינסופיות, בע"ח ממעטים להתקרב לכביש ובכך אנחנו יוצרים רשת של דרכים שכולאת אותם ומקשה עליהם להתרבות ולהתפתח בצורה נורמלית.



בואו נדבר עכשיו במונחים של כסף – כדי שיהיה פרי, צריך (בהרבה מן המקרים) שיבואו חרקים שיבצעו האבקה בין הפרחים. כך למשל, לתפוזים יש תקופה של כמה שבועות בשנה שהם מוציאים פרחים כדי שחרקים יאביקו אותם. אותם חרקים צרכים מזון גם בשאר השנה, לא? ככל שהשטח הפתוח הולך ומצטמק, יש לנו פחות פריחת בר לארוך השנה. משמע, פחות חרקים יכולים לעבור את השנה. לצורך הערכה, בשנת 2000 העריכו את עלות התוצר החקלאי שהדבורים תרמו לכלכלה האמריקאית בקרוב ל-15 מיליארד דולר! (וזה לא כולל את שאר החרקים...)

ונסיים באווירת צדק חברתי – עלות הקמה של ישוב חדש (רק תשתיות-מים, חשמל, ביוב, כבישי גישה וכו') מוערכת בממוצע בקרוב ל-3.5 מיליון דולר. במחיר הזה היה ניתן לחזק ולהרחיב לא במעט ישובים קיימים, ואף אולי יותר מזה, לא להקים ישובים חדשים ש"יגנבו" את אוכלוסייה שדווקא כן מחפשת את פחי המחזור ברחוב... יש לנו מספיק ישובים היום שצרכים להפוך לידידותיים יותר לסביבה – את הרוח האקולוגית צריך להשקיע בהם.